

Yttrande över Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023–2027, U2022/03951

Autism Sverige överlämnar härmed sitt yttrande över förslag till digitaliseringsstrategi. Förbundet arbetar för att skapa bättre levnadsvillkor för personer med autism. Vår vision är ett samhälle där alla kan delta, där personer med autism möts med respekt och har bra livskvalitet genom hela livet. Förbundet representerar cirka 19 000 medlemmar och bland dessa finns barn, unga och vuxna med autism, närstående och personer som är professionellt verksamma inom området.

Sammanfattande kommentarer

Autism Sverige är generellt positiv till ambitionen i den nationella digitaliseringsstrategin, men saknar ett funktionsrättsperspektiv och specifikt hur elever med autism och utvecklingsrelaterade kognitiva funktionsnedsättningar kan ta del av digitala lärverktyg. Sammantaget handlar det om en stor elevgrupp. Vi anser att det bör framgå att principen om universell utformning och kognitiv tillgänglighet ska vara vägledande i utformningen av digitala verktyg och plattformar - vad som är nödvändigt för vissa är ofta bättre för alla och på så vis undviks särlösningar.

Tydliggör behov av specialpedagogisk kompetens både vid användande och utformning

Såsom nämns i strategin under delmål 5 kan digitala lärverktyg vara en viktig del i att skapa förutsättningar för att elever i behov av extra anpassningar och stöd att kunna ta del av undervisningen mer flexibelt och individuellt anpassat. Samtidigt kan elever med utvecklingsrelaterade funktionsnedsättningar såsom autism behöva extra stöd i att exempelvis hitta struktur så att digitala verktyg inte stör koncentrationen negativt. I strategin beskrivs att digitala lärverktyg ska användas med hänsyn till individens hela behov, vilket är bra men vi anser att det bör förtydligas att det ska göras i dialog med specialpedagogisk kompetens.

Specialpedagogiska skolmyndighetens roll bör också tydligare framgå och stärkas i strategin, specialpedagogisk kompetens behövs redan vid utformningen av samt val av lärverktyg. En viktig aspekt här är att även vårdnadshavare som ska stödja sina barn med läxor och hemarbeten kan finna det utmanande att följa instruktioner via digitala lärmiljöer av olika skäl. Det kan förstås även gälla skolpersonal. Att även ta hänsyn till detta är viktigt för att skapa en likvärdig skola.

Behov av nationella riktlinjer och standarder gällande kognitiv tillgänglighet i skolans digitala lärmiljöer

Under delmål 7 framgår att skolväsendet ska tillämpa standarder och rekommendationer för *robust och säker infrastruktur samt* att användarnas behov behöver framgå i kravställning vid inköp och upphandling av nya verktyg och plattformar. Här behöver det även införas nationella krav och standarder kopplade till universell utformning och även specifikt kognitiv tillgänglighet. I strategin framgår att ansvaret ligger hos skolhuvudmän att beställa och kravställa, men det är här uppenbart att det är svårt att på skolhuvudmannanivå besitta nödvändig kompetens, vilket bäddar både för olikvärdighet och resursslöseri när "hjulet ska uppfinnas på nytt" gång på gång. Här behöver

Skolverket tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, ta fram riktlinjer och stödmaterial för att kravställa universellt utformade inklusive kognitivt tillgängliga lärverktyg och plattformar, samt samla och sprida goda exempel som kan komma alla skolor och elever till del. Detta bör även framgå i Skolverkets handlingsplan för att implementera digitaliseringsstrategin.

Tillgänglighetskriterierna för offentliga webbplatser i WCAG kan vara vägledande även i detta sammanhang, men vad gäller kriterier för kognitiv tillgänglighet finns inte samma lagkrav att utgå ifrån. Dock finns principer att följa från Universell design for learning, UDL:s, ramverk. Även organisationen Begripsam har tagit metod för att implementera standard för kognitiv tillgänglighet, SS-EN ISO 21801-1:2021, som kan vara en inspiration. Arbetet utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och universell utformning. Läs mer: www.begripsam.se/om-oss/foreningen-begripsam/projekt-digikog

För att skapa tillgängliga digitala lärverktyg och plattformar är det viktigt att tidigt i processen genomföra användartester med representanter för målgruppen, med fokus både på design och funktion. Även här har organisationen Begripsam en metod som går att inspireras av: www.begripsam.se/vi-erbjuder/anvandarmedverkan-och-tester Även detta bör framgå av nationella riktlinjer för att säkerställa tillgängligheten.

Vad kan kognitiv tillgänglighet innebära i digitala lärmiljöer och plattformar?

När det gäller digitala verktyg handlar kognitiv tillgänglighet om flertalet olika aspekter, men det innebär exempelvis att göra verktyg och lärmiljöer överblickbara, logiska och lättnavigerade. Det är också viktigt att olika sinnesintryck inte konkurrerar eller tar för mycket energi. Val av färger, kontraster, typsnitt samt bilder och ikoner kan också spela stor roll för förståelse och fokus. Det handlar också om att se till att olika ytor inte konkurrerar med varandra eller är motsägelsefulla, att objekt på en sida linjerar med varandra samt att sidor är luftig med korta texter.

En annan viktig del i kognitiv tillgänglighet är att ha tydliga och konkreta instruktioner så att eleven inte behöver använda onödig tid för att förstå dem eller riskerar att fastna. Autism Sverige medverkade i projektet Begriplig text som tagit fram 19 användbara råd som ger vägledning för detta, dessa är fortsatt användbara, läs mer: www.begripligtext.se

Stockholm enligt ovan

Camilla Rosenberg

Minna Nyman Sabbadini

Förbundsordförande

Intressepolitisk utredare